

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

А.В.Блануца (Київ), Д.П.Ващук (Київ)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ВЕЛИКЕ КНЯЗІВСТВО ЛИТОВСЬКЕ І ЙОГО ТРАДИЦІЯ: ДОЛІ НАЦІОНАЛЬНИХ НАРАТИВІВ»

Конференція, присвячена 100-літтю від дня народження історика Зенона Івнскіса (1908–1971 рр.), відбулася 20–22 листопада 2008 р. у Вільнюському університеті. Організатори наукового форуму поставили за мету обговорити традиції й особливості історієписання литовської доби національними школами, спадкоємницями Великого князівства Литовського (далі – ВКЛ). Тож у ракурсі відповідної проблематики свої доповіді виголосили фахівці-литуаністи з Литви, Білорусі, України, Польщі, Росії, Франції, Німеччини й Великобританії.

Подібні наукові конференції в Литві організуються регулярно, адже доба ВКЛ є ключовою для литовської (як і для білоруської) державності. Для України період литовського владарювання також був важливою віхою історії, ставши базисом для творення Української держави середини XVII ст.

Робота конференції почалася з привітань учасникам зібрання, надісланих Президентом Литовської Республіки Валдасом Адамкусом, міністром іноземних справ Пятрасом Вайтекунасом і ректором Вільнюського університету Бенедиктасом Юодкою. На пленарному засіданні було виголошено концептуально важливі доповіді. Так, *Альфредас Бумблаускас* (Вільнюс) розглянув концепції ВКЛ в історіографії Центрально-Східної Європи XIX–XX ст., а *Наталія Яковенко* (Київ) проаналізувала уявлення про територію Речі Посполитої Трьох Народів у категоріях «ментальної географії». Погляди сучасних білорусів на спадщину ВКЛ представив *В'ячеслав Носевич* (Мінськ), а історик із Санкт-Петербурга *Михайл Кром* з'ясував місце ВКЛ у російській історіографії XIX–XX ст. Кожна з доповідей викликала жвавий інтерес і міні-дискусії.

Подальші доповіді й виступи були об'єднані в тематичні секції. Так, у рамках секції «Багатокультурність ВКЛ та інтеграційні процеси» свої напрацювання представили дослідники з Литви, Польщі, Білорусі та Великобританії. Зокрема, *Генрік Віснер* (Варшава) у своєму виступі торкнувся проблеми мови та державної й народної свідомості на литовських землях, а *Юрате Кяупене* (Вільнюс) розглянула політичний народ (шляхту) ВКЛ із литовської перспективи, тобто показала місце й роль етнічної литовської шляхти у структурі політичної еліти держави. *Уршула Августиняк* (Варшава) порушила питання про ідею толерантності та її практичної реалізації у мультикультурному суспільстві ВКЛ. Проблеми устроєного функціонування інституційних структур у Великому князівстві Литовському виклав у своїй доповіді *Річард Батервік* (Лондон). *Юзеф Марошек* (Білосток) у своєму виступі звернувся до проблеми інтеграційних процесів у ВКЛ в контексті генези церковних уній, а *Сергій Темчинас* (Вільнюс) виклав ідею про кириличну писемність ВКЛ як модель культурної інтеграції.

У рамках другої секції – «Формування національних історіографій та «поділ» спадщини ВКЛ у XIX – першій половині XX ст.» – свої погляди та концепції висловили представники історіографії ВКЛ Литви, Білорусі та Польщі. У доповідях дослідників було розглянуто теми: державна політика Російської імперії щодо поділу спадщини ВКЛ у другій половині XIX ст. (*Даріус Сілюнас* (Вільнюс)); програмні документи литовського руху за незалежність початку XX ст. (*Римантас Мікніс* (Вільнюс)); ідея ВКЛ у рухах за відродження незалежності Польщі з позицій литовських поляків (*Річард Гайдіс* (Вільнюс)); місце ВКЛ в ідеології білоруського національного руху початку XX ст. (*Олександр Смоленчук* (Гродно)); генеза конфлікту між «старолитвинами» та «молодолитвинами» (*Криштоф Буховський* (Білосток)); рецепція федералістичних ідей у Литві впродовж 1918–1922 рр. (*Зенонас Буткус, Сігімас Стелевічус* (Вільнюс)).

Під час роботи третьої секції – «Спадщина ВКЛ у сучасній політиці, історії та історичній культурі» – було виголошено 9 доповідей представників польської, литовської, білоруської, російської, французької та української литуаністичних шкіл і напрямків. Відомий польський історик-литуаніст *Генрік Самсонович* (Варшава) у своєму виступі порушив проблему поступового відсутення в історичних студіях на другий план одного з партнерів унії або, за словами дослідника, «святого шлюбу» Польщі та Литви. *Ів Плассеро* (Париж) звернувся до проблеми різних поглядів та хронології розвитку ВКЛ як мультикультурної держави, а *Григорій Поташенко* (Вільнюс) розглянув мультикультурність ВКЛ у контексті створення сучасного історичного наративу. *Дмитрій Карев* (Гродно) проаналізував білоруську історіографію ВКЛ через призму етноцентризму у формуванні національно-історичної концепції білоруського минулого.

Спільну доповідь, присвячену питанням розвитку сучасної литуаністичної історіографії в Україні, представили *Андрій Блануца* й *Дмитро Ващук* (Київ). Питанням генези національних історіографій та історичної свідомості були присвячені доповіді *Александра Филошкіна* (Санкт-Петербург), *Ігоря Курукіна* (Москва), *Ігоря Марзалока* (Могильов) та *Александра Белого* (Мінськ).